

اصول و مبانی نظام تربیتی اسلام

ب - اهداف و مقاصد تربیت

جلد ۱۹ - اهداف در رابطه با آفریدگار

www.ketab.ir

نویسنده:

دکتر علی قائمی امیری

سرشناسیه	فقهی، علمی، ۱۳۱۶ -
عنوان و نام پدیدآور	اصول و مبانی نظام تربیتی اسلام / نویسنده علی قاضی امیری.
مشخصات نشر	تهران: میعاد اندیشه، ۱۳۹۹ -
مشخصات ظاهری	ج.
شابک	دوره: 5-227-231-622-978 : ۵۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱: 8-1226-231-622-978 : ۶۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۲: 4-1323-231-622-978 : ۶۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۳: 7-1380-231-622-978 : ۶۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۴: 9-1386-231-622-978 : ۵۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۵: 7-1418-231-622-978 : ۵۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۶: 7-1476-231-622-978 : ۵۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۷: 7-1476-231-622-978 : ۸۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۸: 1-494-231-622-978 : ۶۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۹: 5-496-231-622-978 : ۶۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۰: 1-522-231-622-978 : ۶۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۱: 4-534-231-622-978 : ۶۰۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۲: 6-598-231-622-978 : ۱۲۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۳: 3-599-231-622-978 : ۱۲۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۴: 4-688-231-622-978 : ۱۲۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۵: 0-785-231-622-978 : ۱۶۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۶: 1-689-231-622-978 : ۱۷۰۰۰۰ ریال: ج. ۱۷: 3-854-231-622-978
وضعیت فهرست نویسی	فایا
یادداشت	ج. ۹ (چاپ اول: ۱۴۰۰).
یادداشت	ج. ۱۰ (چاپ اول: ۱۴۰۰).
یادداشت	ج. ۱۲ (چاپ اول: ۱۴۰۰).
یادداشت	ج. ۱۴-۱۸ (چاپ اول: ۱۴۰۰) (فیا).
مترجمان	ج. ۱. نگاهی به مسأله تربیت- ج. ۲. تربیت در بستر تاریخ- ج. ۳. مکاتب تربیتی- ج. ۴. اسلام و تربیت- ج. ۵. معرفت‌شناسی- ج. ۶. هستی‌شناسی- جهان‌شناسی- ج. ۷. هستی‌شناسی- نظامات و سنن- ج. ۸. سرای دنیا و آخرت- ج. ۹. تربیت و مبدأ آفرینش- ج. ۱۰. انسان از نظر اسلام- ج. ۱۱. شاکله انسان (ایمان وجودی)- ج. ۱۲. شاکله انسان (ایمان عالی وجود)- ج. ۱۳. شاکله انسان (تجویزات و زمینه‌ها)- ج. ۱۴. کرامت و حقوق انسان- ج. ۱۵. تعهد و مسئولیت انسان- ج. ۱۶. عوامل مؤثر در تربیت- ج. ۱۷. فرجام حیات از نظر اسلام- ج. ۱۸. کلیات اهداف
موضوع	اسلام و آموزش و پرورش Islamic education تربیت اخلاقی Moral education
رده بندی کنگره	B۲۳۲/۲
رده بندی دیویی	۳۹۷/۲۸۲
شماره کتابشناسی ملی	۲۱۳۷۸۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فایا

اصول و مبانی نظام تربیتی اسلام

ب. اهداف و مقاصد تربیت

جلد ۱۹ / اهداف در رابطه با آفریدگار

نویسنده: دکتر علی قاضی امیری

شابک جلد: ۳-۸۵۴-۲۳۱-۶۲۲-۹۷۸ شابک دوره: ۵-۲۲۷-۲۳۱-۶۲۲-۹۷۸

ناشر: میعاد اندیشه صفحه‌آرا: سبحان رفیعی بزرگی

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰ شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۷۰۰,۰۰۰ ریال

تلفن انتشارات: ۰۹۱۲۵۱۲۰۰۶۷ - ۰۲۱۶۶۰۱۷۴۴۸ - ۰۲۱۶۶۰۱۴۷۹۷

همه ی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مولف محفوظ است.

تکثیر و انتشار این اثر به هر صورت، از حمله باز نویسی، فتوکپی، ضبط الکترونیکی و ذخیره در سیستم های بازیابی و پخش، بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از مولف به هر شکلی ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مولفان،

مستفان و هنرمندان ایران» قرار دارد

فهرست مطالب

۲۱.....	پیشگفتار.....
۲۴.....	بخش ۱- اهداف در رابطه با مذهب.....
۲۵.....	فصل ۱- ضرورت مذهب.....
۲۵.....	مقدمه.....
۲۵.....	تعریف مذهب.....
۲۶.....	دین خدایی.....
۲۷.....	ضرورت عقلانی وجود دین.....
۲۸.....	کار پیامبران.....
۲۸.....	دین، ضروری لطف پروردگار.....
۲۹.....	ضرورت دین از نظر نیازها.....
۳۰.....	نقش‌های حیاتی مذهب.....
۳۱.....	جمع‌بندی.....
۳۳.....	فصل ۲- شناخت مذهب حق.....
۳۳.....	مقدمه.....
۳۳.....	ضرورت و فواید تحقیق.....
۳۴.....	مشکل کنونی مذهبیون.....
۳۵.....	ضرورت تحقیق درباره دین.....
۳۶.....	اصل در دین‌داری.....
۳۷.....	دامنه ضرورت شناخت مذهب.....
۳۸.....	ویژگی‌های مذهب حق.....
۴۰.....	ضرورت یقین‌داری.....
۴۱.....	فصل ۳- ارکان مذهب حق.....
۴۱.....	مقدمه.....
۴۲.....	دین واحد.....
۴۲.....	اصول مشترک.....
۴۵.....	زندگی پیامبران.....

۴۵.....	همسانی با ضعفا.....
۴۷.....	سرای آخرت.....
۴۷.....	نکاتی مهم.....
۴۹.....	بخش ۲- اهداف در ایمان.....
۵۰.....	فصل ۴- شناخت خدا.....
۵۰.....	مقدمه.....
۵۰.....	اهمیت شناخت پروردگار.....
۵۱.....	ضرورت شناخت خداوند.....
۵۲.....	شناخت حق براساس فطرت و خرد.....
۵۳.....	دامنه شناخت پروردگار.....
۵۴.....	نوع صفات حق.....
۵۵.....	یکتاپرستی.....
۵۶.....	راه شناخت حق.....
۵۷.....	پرهیزها در راه شناخت خدا.....
۵۹.....	فصل ۵- ایمان به خدا.....
۵۹.....	مقدمه.....
۵۹.....	معنی ایمان.....
۶۰.....	هدف ایمان.....
۶۰.....	نوع ایمان.....
۶۱.....	ریشه‌داری ایمان.....
۶۲.....	ایمان به چه چیز؟.....
۶۳.....	فواید و آثار ایمان.....
۶۴.....	دعوت به ایمان.....
۶۵.....	تقویت و صیانت ایمان.....
۶۵.....	راههای وصول به ایمان.....
۶۷.....	فصل ۶- ایمان به انبیا.....
۶۷.....	مقدمه.....
۶۷.....	اهمیت و مقصد بعثت.....
۶۸.....	کار انبیا.....
۷۰.....	درخواست بعثت.....
۷۰.....	دعوت به ایمان.....
۷۱.....	پذیرش دین پیامبران.....
۷۲.....	پذیرش رهبری انبیا.....
۷۳.....	حرمت‌گذاری به پیامبران.....
۷۴.....	ادامه راه انبیا.....
۷۵.....	فصل ۷- ایمان به کتب آسمانی.....
۷۵.....	مقدمه.....

۷۶	مقصود از «کتاب»
۷۶	هدف کتب
۷۷	محتوای کتب آسمانی
۷۸	وحدت کتب
۷۹	ایمان به پیامبر
۸۰	دعوت به ایمان
۸۱	دعوت به پذیرش قرآن
۸۲	فراگیری و تلاوت قرآن
۸۳	مطالعه و بهره‌گیری
۸۴	پاسداری و دفاع از قرآن
۸۶	فصل ۸- ایمان به عترت
۸۶	مقدمه
۸۶	شناخت امامان زمانه خود
۸۷	مودت و انس با اولیا
۸۸	پذیرش رهبری و ولایت اهل بیت
۸۹	احیای سنت اولیاءالله
۸۹	تبعیت و الگوگیری
۹۰	همگامی و همدلی
۹۱	پرهیز از غلوکردن درباره امامان
۹۱	دفاع از جانشینان پیامبر (اولیاءالله)
۹۳	فصل ۹- ایمان به نیکان و مقربان
۹۳	مقدمه
۹۳	ضرورت عقلی مرزداری
۹۴	نمونه‌هایی از خشم و عظوفت در تاریخ اسلام
۹۵	موضع خدا در خصوص خشم و مهربانی
۹۵	توجه به مقربان
۹۹	فصل ۱۰- ایمان به رستاخیز و معاد
۹۹	مقدمه
۹۹	مسئله مرگ
۱۰۰	چرا برپایی معاد ضروری است؟
۱۰۱	هشدارها درباره معاد
۱۰۱	آمادگی برای مهاجرت
۱۰۲	اعتقاد به دیگر زمینه‌ها
۱۰۳	جمع‌بندی مباحث
۱۰۴	بخش ۳- اهداف در رابطه خدا با انسان
۱۰۵	فصل ۱۱- خلق و امر
۱۰۵	مقدمه

فصل ۱۲- هدایت انسان	۱۱۰
مقدمه	۱۱۰
انتساب هدایت به خدا	۱۱۰
کفایت هدایت	۱۱۲
ابزار هدایت	۱۱۲
زمینه‌سازی‌ها	۱۱۳
اثر بخشی خدا	۱۱۴
گزینه‌های اثر بخشی خداوند	۱۱۴
عدم هدایت	۱۱۵
دعوت به پذیرش هدایت	۱۱۶
مردم در برابر هدایت‌ها	۱۱۶
فصل ۱۳- انعام‌ها	۱۱۸
مقدمه	۱۱۸
دامنه انعام خدا	۱۱۹
فراوانی و ارزانی	۱۲۲
بهره‌گیری‌ها	۱۲۳
بادآوری نعمتها و سپاس پروردگار	۱۲۳
عوارض سوء استفاده از نعمت‌ها	۱۲۴
عنایت در انعام	۱۲۵
فصل ۱۴- سلطه و احاطه خداوند	۱۲۶
مقدمه	۱۲۶
احاطه حق بر جهان و جهانیان	۱۲۶
دانایی پروردگار	۱۲۷
خداوند تواناست	۱۲۸
آگاهی به اسرار	۱۲۹
آگاهی به درون	۱۲۹
حکم خداوند	۱۳۰
احاطه تام خداوند بر انسان	۱۳۱
فصل ۱۵- وعده‌ها و قول‌ها	۱۳۳
مقدمه	۱۳۳
دامنه قول پروردگار	۱۳۳
صدق وعده خداوند	۱۳۹
بخش ۴- اهداف در رابطه انسان با خدا	۱۴۱
فصل ۱۶- التزام عملی به فرمان او	۱۴۲
مقدمه	۱۴۲
روش ابراهیمی	۱۴۳
معرفت‌داری	۱۴۳

۱۴۴.....	قبول دعوت الهی.....
۱۴۴.....	عمل به کتاب و سنت.....
۱۴۵.....	پیروی از قوانین حق.....
۱۴۶.....	مسیر معیارها.....
۱۴۶.....	رعایت حدود.....
۱۴۷.....	عمل و مقاومت.....
۱۴۹.....	فصل ۱۷- تسلیم و تبعیت.....
۱۴۹.....	مقدمه.....
۱۴۹.....	فرمان خداوند به تسلیم.....
۱۵۰.....	واکنش در برابر مخالفت‌ها.....
۱۵۰.....	هدف، تسلیم است.....
۱۵۱.....	فرمان تبعیت.....
۱۵۲.....	صراط مستقیم.....
۱۵۲.....	تبعیت مطلق.....
۱۵۳.....	تسلیم محض.....
۱۵۴.....	میزان تسلیم.....
۱۵۶.....	فصل ۱۸- اطاعت.....
۱۵۶.....	مقدمه.....
۱۵۶.....	فرمانی برای همگان.....
۱۵۷.....	دستورات قرآنی.....
۱۵۸.....	زبان عدم اطاعت.....
۱۵۸.....	اهمیت اطاعت از خداوند.....
۱۵۹.....	مرز اطاعت.....
۱۶۰.....	ترک اطاعت.....
۱۶۰.....	نیاز انسان‌ها به خداوند.....
۱۶۱.....	حاصل عبادت.....
۱۶۳.....	فصل ۱۹- عبادت.....
۱۶۳.....	مقدمه.....
۱۶۳.....	عبادت چیست؟.....
۱۶۴.....	دامنه عبادت.....
۱۶۵.....	مقصد عبادت.....
۱۶۵.....	فرمان عبادت.....
۱۶۶.....	شروط عبادت.....
۱۶۷.....	سفارش امام علی (ع) درباره عبادت.....
۱۶۸.....	انحصار در عبادت.....
۱۶۹.....	برهیزها در عبادت.....
۱۶۹.....	حاصل عبادت.....

فصل ۲۰- اعمال عبادی.....	۱۷۱
مقدمه.....	۱۷۱
دامنه واجبات.....	۱۷۱
نماز.....	۱۷۲
روزه.....	۱۷۴
حج.....	۱۷۵
دیگر فروع دین.....	۱۷۶
بخش ۵- اهداف تربیت در رابطه انسان با نعمت ها.....	۱۷۷
فصل ۲۱- بهره گیری و رشد.....	۱۷۸
مقدمه.....	۱۷۸
اساس ارتباط با خدا.....	۱۷۸
هدف از ارتباط با پروردگار.....	۱۷۹
محتوای نعمت ها.....	۱۷۹
نحوه برخورد انسان با نعمت ها.....	۱۸۰
اغتنام از فرصت.....	۱۸۱
آخرت بینی.....	۱۸۱
پرهیزها در خصوص نعمت ها.....	۱۸۲
فصل ۲۲- خیرسانی به خلق.....	۱۸۴
مقدمه.....	۱۸۴
دیدها درباره دیگر انسان ها.....	۱۸۴
متنوع سازی دیگران.....	۱۸۵
نوع توجهات.....	۱۸۶
انفاق ها.....	۱۸۷
شرایط انفاق و آثار آن.....	۱۸۸
جمع بندی کلی.....	۱۸۸
فصل ۲۳- ذخیره سازی برای معاد.....	۱۹۰
مقدمه.....	۱۹۰
پُل مرگ.....	۱۹۰
سرای قیامت.....	۱۹۱
آمادگی ها.....	۱۹۱
آخرت سازی.....	۱۹۲
ابزار تأمین آخرت.....	۱۹۳
سفارش به آماده سازی برای آخرت.....	۱۹۳
سخن نهایی.....	۱۹۴
فصل ۲۴- حمد و سپاس خداوند.....	۱۹۶
مقدمه.....	۱۹۶
چرا شکرگزاری؟.....	۱۹۶

پیشگفتار

کتاب حاضر، نوزدهمین جلد از مجموعه مباحث مربوط به اصول و مبانی نظام تربیتی اسلام است که در دسته‌بندی مباحث جلد دوم قرار دارد و درباره اهداف و مقاصد تربیت از دیدگاه اسلام است. در این کتاب سخن از اهداف تربیت در رابطه با آفریدگار است. بحث مربوط به اهداف در تربیت، بسیار گسترده است، به گونه‌ای که مجلداتی را به خود اختصاص خواهد داد. ما هنوز در سرآغاز کاریم و امید است بتوانیم تا پایان آن، همچنان ثابت قدم و استوار به پیش رویم.

بحث مربوط به اهداف در رابطه با آفریدگار، گوشه‌ای از مباحث مربوط به اهداف تربیت دینی و البته از مهم‌ترین قسمت‌های آن به شمار می‌رود. اساس مقصد در تربیت دینی، ایجاد رشد، کنترل رفتار، زمینه‌سازی برای وحدت در ابعاد وجودی، کاهش اضطراب و ... است. در این راه، توجه دادن به مبدأ و معاد، ایجاد شوق و رغبت به عمل صواب، رشد معنویت، تنظیم رابطه خود با خدا و تفسیر زندگی بر مبنای این خط مدنظر است.

فارابی تربیت دینی را عبارت از آموزش عقاید صحیح، تقویت اعتقاد به معاد، آموزش مهارت‌ها برای برعهده‌گرفتن مسئولیتی در مدینه فاضله، تشویق به عمل بر طبق عقاید درست، ترغیب برای انجام وظایف مدنی و ... دانسته است. بدین‌سان هر مربی باید دو برنامه تربیتی خویش به مواردی مانند: کاشتن نهال عقیده سالم مثل دوری از شرک، توجه به اعمال عبادی، تأکید بر رعایت اخلاق فاضله، مراعات تقوای شخصی، سیر به سوی کمال بی‌نهایت از طریق التزام به اطاعت از فرمان خدا، پرورش روحیه تعبد آگاهانه توجه داشته باشد.

همچنین از جمله اهداف تربیت دینی، آماده‌سازی افراد برای زندگی براساس خط و راه وحی و طریقه اعلام‌شده از سوی پروردگار است که انبیا و سفرای الهی، مأمور دریافت آن از جانب خدا و اعلام و ابلاغ آن به بشرند (مذهب یا دین یا آئین پیامبران). طبیعی است که در این راه، شناخت مذهب حق و ارکان آن مطرح باشد که رکن مهم و اساسی و حتی رکن الارکان آن، خداشناسی و ایمان به پروردگار است. در سایه چنین شناخت و ایمانی، مسئله ایمان به انبیا و کتب آسمانی و در باور اسلامی، ایمان به پیامبر خاتم و قرآن، عترت و اهل بیت، فرشتگان، مقربان، صدیقین،

رستاخیز و روز حساب مورد توجه است.

در مسیر خدانشناسی، ضروری است یادآور گردیم روابطی از جانب خدا بر پدیده‌ها و ازجمله به افراد بشر اعمال می‌شود که شامل رابطهٔ خلاقیت، رازقیت، مالکیت، کارگردانی، عزت‌بخشی، تدبیر، احاطه و سلطه، رحمت و رأفت، حسابداری و حسابرسی، هدایت و انعام، قبول و ردّ، پاداش و أخذ و دیگر وعده‌ها و وعیدهایی است که در قرآن از آنها یاد شده است.

همچنین رابطه‌هایی از سوی بنده با پروردگار برقرار می‌گردد که رابطهٔ تبعیت، تسلیم، اطاعت، التزام به عمل و سرانجام عبادت است. آدمی در این راه برای بهره‌گیری و رشد، خیرآفرینی و حمایت، ذخیره‌سازی از حاصل کار و تلاش خود در جهت سعادت اخروی و درنهایت شکرگزاری عملی، باید از نعمت‌های خداوندی استفاده کند.

توجه به حضور دائم در برابر پروردگار، خوف و خشیت، تقوادی، خضوع و خشوع، تعظیم و توقیر، رعایت ادب لازم، شناخت حق خداوند، درک مسئولیت در برابر او و زندگی، تلاش توأم با اخلاص، انطباق خواست خود با مشیت الهی، تحمل مصائب در راه پروردگار در عین نشاطداری، از اهداف و مقاصد مهم در تربیت دینی است.

افراد را باید به گونه‌ای بار آورد که ذکر و یاد خداوند را پیوسته در ذهن و بر لب داشته، خواستار خلوت و مناجات با او و نیز دارای شوق و رغبت برای لقای او باشند. محبت و انس با خدا، انقطاع از ماسوی الله و حتی فنای فی الله از مدارج عالیّه رشد و کمال دینی است.

کودکان را از همان آغاز کار باید به گونه‌ای پرورش داد که در خط نشر و تبلیغ مکتب و پاسداری و دفاع از آن باشند. همچنین به درک و دریافت این نکته نائل شوند که برای حرکت در مسیری که به سوی خداست، گاهی گذشتن از سر و جان ضروری است. اعتماد به خدا، داشتن حسن ظن به او در این خصوص که به‌جز خیر و خوبی برای بنده‌اش نمی‌خواهد، توکل به او در همهٔ امور، توسل و التجای به او در تنگناها، درخواست رفع نیاز از او، امیدبستن به او، راضی بودن به قضای او، استعانت و استمداد از او در عین تضرّع و ابتهال، از مقاصد مهم ما در تربیت دینی و از اهداف مهم ما در رابطه با آفریدگار است. این مهم است که آدمی خود را در محضر خدا ببیند، از اعمال مورد کراهت او خودداری ورزد، از گناه و عصیان بپرهیزد، شرک و ریا را از خود دور کند،